

et videri etiam potest Bernardus, serm. 66 in Cantica, et divus Thomas, lib. 1 de Regimine Principum, c. 10 et sequentibus, et lib. 3, c. 10. Denique sæpe pastores Ecclesiae utuntur auxilio brachii secularis, tanquam ministro et organo sibi necessario ad executionem potestatis suæ; quod est frequens in decretis canonicis; et Leo papa, et Augustinus locis citatis, in hoc sensu vel in superiori loquuntur.

29. *Ad quintum in eodem num. 20.* — *Ad sextum ibid.* — Quintum argumentum sumebatur ex antiqua consuetudine ordinaria, et seclusis miraculis ab Apostolis factis; illud autem argumentum, si attente expendatur, non est ab auctoritate positiva, ut sic dicam, sed negativa, quod ex suo genere inefficax est. Declaratur, quia non affertur consuetudo contraria, quæ in principio Ecclesiae fuerit, sed tantum quod tunc non fuerit hæc consuetudo; ex quo inferri non potest defectus potestatis, quia non semper occurrit oportunitas utendi potestate quam aliquis habet, et ita contigit Ecclesiae in illo initio; quia erant pastores Ecclesiae quasi sub potestate principum infidelium, et ideo non erat eis liberum tota sua potestate uti. Addit etiam Augustinus, in dicta epist. 50, etiam postquam Ecclesia potuit uti contra hæreticos hac potestate coerciva, non statim totam suam vim exercuisse, sed paulatim processisse, prius monendo et exhortando, vel sola separatione hæreticorum utendo, postea vero levioribus pœnis, exilii, scilicet, eos cogendo, deinde, necessitate crescente, majores pœnas adhibendo: idque declarat exemplo Christi Domini in parabola de nuptiis, Luc. 14, nam prius semel et iterum invitavit alios, ut sponte venirent; tandem vero dixit: *Compelle eos intrare.* Et ita simul satisfactum est tertio argumento posito in n. 5; et secundum positum in n. 4, jam solvimus in n. 24. Superest tantum ultima ratio ad finem num. 20, sumpta ex distinctione et fine utriusque potestatis spiritualis et temporalis; ad quam respondemus verum esse illas potestates distingui in proxima materia, et fine ad quem ordinantur; hoc tamen non impedit quominus spiritualis potestas indirecte ad materialia et temporalia extendatur, ut hoc modo et in suo ordine possit esse sufficiens ad suum regimen, et ad omnia propter suum finem necessaria, et ut possit supplere defectum temporalis potestatis, si munus suum non expleat, vel sua potestate abutatur, ut superius explicatum est.

SECTIO IV.

Utrum omnes fideles teneantur hæreticos sibi notos iudicibus fidei denuntiare.

1. *Judicis modus procedendi per inquisitionem in generali, vel particulari.* — *Modus procedendi per accusationem.* — Hoc est quartum medium ad medicinam hæreticorum, et ad defensionem et conservationem fidei valde necessarium, estque annexum præcedenti: nam ad illud ordinatur, imo in ordine executionis est prius; debet enim notitia delicti præcedere, ut sequi possit correctio; tamen, quia ipsa correctio est intentione prior, et hæc denuntiatio illam potestatem corrigendi supponit, ideo prius de ipsa potestate diximus. Ut autem intelligatur de qua denuntiatio sermo sit, oportet advertere ex communi doctrina juristarum, tres esse modos procedendi iudicis ecclesiastici contra hæreticos, vel alios delinquentes; scilicet, per modum inquisitionis, accusationis et denuntiationis. Per modum inquisitionis procedit iudex, quando a nemine provocatus ex officio inquirat, et interrogat de delicto seu hæresi, et hoc solet fieri dupliciter, scilicet, vel in generali ex parte personarum, licet de particulari delicto fiat interrogatio; qui modus servandus est, quoties de nulla particulari persona præcessit infamia, vel rumor sufficiens. Alius vero modus est, quando, præcedente infamia aliqua personæ, de illa in particulari fit interrogatio, et his modis proceditur etiam in delicto hæresis; attamen non pertinet ad materiam denuntiationis, nisi quatenus ex interrogatione resultare potest in persona interrogata obligatio manifestandi hæreticum; et hoc in sequentibus obiter explicabimus: alia vero, quæ ad hunc modum procedendi generaliter spectant, ad præsentem locum non pertinent. Per modum vero accusationis proceditur, quando delicti manifestatio ab accusatore inchoatur, qui modus in hoc delicto hæresis ordinarie non est in usu, ut notavit Tabien., verb. *Inquisitor*, num. 27 et sequentibus, et ideo nihil etiam de hoc modo procedendi dicturi sumus. Superest ergo tertius modus, qui dicitur per denuntiationem.

2. *Modus denuntiationis, quadruplex apud Sotum, ad duos reducitur.* — *Quomodo differant.* — *Sufficere duo dicta membra ostendi-*

tur. — Ad hunc autem modum explicandum, oportet distinguere varios modos denuntiationum, et qui nostro instituto deserviant definire. Canonistæ igitur, quos imitatur Sotus, in Relectione de tegendo secreto, memb. 2, quæst. 5, quatuor species denuntiationis distinguunt, ut videri potest novissime apud Farinac., in tract. de Hæresi, quæst. 185, a num. 60: evangelicam, canonicam, regularem et judicialem; verumtamen duæ tantum a nobis in proposito distinguendæ sunt, scilicet, evangelica et judicialis; nam canonica revera non distinguitur ab evangelica, quamvis inter eas plures differentias Sotus assignare conetur: omnes enim accidentales sunt, et si qua denuntiatio canonica ab evangelica differt, in judicialem incidit; et idem omnino est de regulari, ut ex dicendis patebit. Et ita illas tantum duas species distinxit Sylvest., verb. *Denuntiatio*; Rojas, singulari 1, num. 12; et Emmanuel Rodriguez, in tractatu de Ordine judiciario, c. 4. Distinguuntur autem præcipue duæ illæ denuntiationes, quia evangelica tendit per se primo ac præcise ad emendationem fratris; nam pertinet ad correctionem fraternam, de qua Christus dixit, Matth. 18: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Ubi Augustinus notat ibi significari finem correctionis esse fratris utilitatem, id est, emendationem. Et idem habetur sæpe in jure, c. *Novit*, de Judiciis, cap. *Super his*, de Accusationibus, et cap. *Si peccaverit*, 2, quæst. 1. At vero denuntiatio judicialis tendit ad vindictam delicti, et ordinarie fit propter commune bonum. Unde etiam differunt, quia denuntiatio evangelica fit prælato, ut patri habenti curam spiritualis salutis subditi, et ideo solet etiam hæc denuntiatio dici paterna; altera vero denuntiatio fit superiori, ut iudici, et ideo judicialis vocatur. Ac denique illa prior per se versatur circa delicta occulta, ut ex verbo illo Evangelii, *Si peccaverit in te*, colligitur, juxta expositionem Augustini, declarantis *In te*, id est, coram te: altera vero regulariter versatur circa delicta publica, licet in aliquo casu possit etiam de occultis fieri, ut videbimus; et ex his differentiis constare potest sufficientia divisionis, quia nec possunt esse plures fines denuntiationis, neque plures deferantur. Unde denuntiatio canonica vel regularis, si solum tendant ad emendationem fratris, evangelicæ sunt, solumque addere possunt aliquas circumstantias, vel jure canonico, vel speciali jure alicujus religionis ad-

junctas: si vero ad punitionem et bonum aliorum, vel communitatis, vel privatæ personæ etiam denuntiantis tendat, judicialis est, etiamsi fiat juxta jus canonicum, aut regulare; in præsentem ergo de judiciali denuntiatione tractamus, nam hæc fere sola est necessaria in hoc delicto: an vero evangelica fieri possit aliquando et debeat, obiter attingemus.

3. *Denuntiationis et accusationis discrimen quorundam.* — *Non est universale.* — *Proprium discrimen primum.* — *Concluditur divisio judicialis denuntiationis.* — Sed quæret aliquis quomodo hæc denuntiatio ab accusatione distinguatur, quia, ut illi duo modi procedendi per denuntiationem vel accusationem, quos initio posuimus, distincti sint, necessarium est inter denuntiationem et accusationem differentiam assignare. Et quidem aliqui eas distinguunt ex fine, ita ut accusatio tendat in satisfactionem et commodum accusantis, denuntiatio vero tendat in bonum aliorum, et præsertim commune; quæ quidem differentia regulariter fortasse vera est, et maxime in crimine hæresis, nihilominus tamen non est propria et universalis; nam et accusatio fieri potest, et interdum debet propter commune bonum, ut docet divus Thomas 2. 2, quæst. 68, art. 1, et denuntiatio fieri potest propter bonum denuntiantis, quando scilicet, denuntians accusare non potest ex defectu probationis, ut fere omnes auctores infra citandi docent; et ratione potest facile ostendi, quia uterque modus accedendi ad superiorem potest esse utilis ad utrumque finem, et per se malus non est, sed honestus esse potest. Propria ergo differentia est, quod in accusatione accusator fit pars illius iudicii, et petit jus suum aliquo modo, et quasi obligat iudicem ut sibi justitiam faciat. Denuntiator autem non fit pars, sed tantum defert crimen ad notitiam iudicis, ut ille ex officio procedat, prout tenetur, aut melius sibi videbitur. Unde sequitur aliud discrimen magni momenti, quod accusator tenetur probare delictum, alioquin punietur; denuntiator vero ad probationem non cogitur, ut constat ex dicto cap. *Super his*, cum similibus. Ac tandem inde est alia differentia introducta jure canonico, quod accusatio in scriptis est recipienda, ut docet divus Thomas supra, art. 2, ex cap. *Accusatorum*, 2, quæst. 8; denuntiationem autem scribi non est necessarium, juxta dictum caput *Super his*. De quo videri potest Jul. Clar., § ultimo, quæst. 7; Penha,

in Direct., 3 part., num. 68; noster Aldrete, lib. 1 de Religiosa disciplina tuenda, cap. 4 et 50; Farinacius, tract. de Hæres., quæst. 85, § 5, a num. 64, ex quibus omnibus ita potest describi judicialis denuntiatio, quæ ad nos pertinet, scilicet, *delatio criminis apud iudicem competentem, ut ex munere suo ad vindictam delicti procedat.*

4. *Certa suppositio, denuntiationem hæresis honestam esse. — Dubium an sit obligatoria.* — De hac igitur denuntiatione ad hæresim applicata, supponendum est de se licitam esse et honestam. Probatur, quia ex objecto proximo non habet ullam malitiam, quia manifestare delictum fratris superiori, per se malum non est, quia neque est contra justitiam, neque contra charitatem, ut per se clarum est. Aliunde vero talis denuntiatio potest esse valde utilis, vel etiam necessaria ad bonum commune, vel defensionem innocentum, vel alium similem finem; ergo erit tunc actio honesta, saltem ex fine; et potest fieri cum debito modo et circumstantiis, ut per se constat; ergo maxime in crimine hæresis talis actio honesta erit, quia remedium contra crimen hæresis maxi-

me honestum est: difficultas vero est, an hæc denuntiatio sub obligationem cadat, et quando, ac quomodo. Pro cuius explicatione distinguendum est inter publicum et occultum hæresis crimen, quæ duo varie distingui et explicari solent a jurisperitis, ut videre licet in Turrecrem., in dicto cap. *Si peccaverit*, 2, q. 1, num. 23; Farinac., quæst. 85, § 6, a num. 74, et aliis quos ibidem allegat; nunc autem hæresim occultam appello, quam solus ille novit, qui denunciare illam potest; omnem autem aliam pluribus notam, etiamsi duo tantum illius notitiam habeant, publicam appello.

5. *Prima assertio in hoc dubio.* — Primo ergo certum est, quomocumque peccatum hæresis publicum sit, omnes, qui notitiam illius habuerint, teneri ex rigoroso præcepto ad denuntiandam personam quæ illud commisit. Hæc assertio sumitur ex D. Thoma 2. 2, q. 68, art. 1, ubi de accusatione loquitur; sed a fortiori verum habet ejus doctrina in denuntiatione, cujus obligatio suavior est et minus onerosa; præterquam quod Divus Thomas nunquam satis distinxit denuntiationem judicialem ab accusatione, sed sub eadem voce utramque comprehendit, quod non est in jure inusitatum, ut patet ex cap. 2, de Hæreticis, in 6; tamen in quæst. 70, art. 1, ad 2, de denuntiatione loquitur: non declarat autem an loquatur de judiciali vel evangelica; potest ta-

men intelligi de utraque cum partitione accommodata juxta materiæ capacitatem. In hac etiam assertionem conveniunt omnes auctores statim allegandi, et a fortiori probabitur ex omnibus dicendis. Nunc sufficiens ratio est, quia peccatum hæresis est gravissimum et valde nocivum, et eo ipso quod aliquo modo est publicum, potest nocere non tantum peccanti, sed etiam aliis; ergo oportet utrique malo remedium adhibere: ad hunc autem finem denuntiatio tunc est utilissima, et moraliter necessaria; ergo cadit sub præceptum non tantum ecclesiasticum, quod manifestius est, sed etiam divinum et naturale ex obligatione charitatis, ut sumi potest ex cap. 2 de Hæreticis, et cap. *Quapropter*, 2, quæst. 7, et cap. *Id nonnullis*, de Judæis et Sarracenis, ubi dicitur contra hostes publicos, ut sunt hæretici omnes, vigilare debere; et lege *Manichæos*, c. de Hæreticis, et ex l. 2, Cod. de Apostatis, ubi ratio affertur, quia quod contra religionem committitur, in omnium fertur injuriam. Denique in crimine læsæ majestatis humanæ, omnes tenentur publice delinquentem denun-

tiare, vel potius accusare, si necessarium est; ergo multo magis in crimine læsæ majestatis divinæ, quod per hæresim committitur, juxta cap. *Vergentis*, de Hæreticis. Atque hæc rationes videntur probare non solum obligationem denuntiandi, sed etiam accusandi, quando delictum ita est publicum, ut probari possit a delatore. Verumtamen de facto non est talis obligatio, sed unusquisque satisfacit denuntiando, quia, juxta receptum Ecclesiæ stylum, hoc remedium sufficit, et ideo non imponitur fidelibus major obligatio, quia minister publicus, promotor fiscalis appellatus, officium accusandi assumit, ut videri potest in Simanc., titulo 4; Rojas, singulari 1, n. 11; Campeg., in Addit. ad Zanquin, tractat. de Hæret., c. 9; Decian., in tractat. Crim., lib. 5, c. 28; et Farinac., de Hæresi, q. 185, num. 40.

6. *Opinio limitans præcedentem assertionem. — Ejus prima ratio. — Secunda ratio. — Tertia ratio. — Quarta ratio.* — Dubium vero præcipuum est, quando peccatum hæresis est omnino occultum, ita ut unus tantum, præter delinquentem, illud noverit, et de hoc est prima opinio negans, dari tunc præceptum vel obligationem denuntiandi; imo indicare videntur auctores hujus opinionis id non esse licitum. Ita censet Joan. Andr., in cap. *Novit*, de Judiciis, et sequitur Villadiego, in tract. de Hæret., quæst. 10; fundantur primo in verbis Christi: *Corripe inter te et ipsum solum,*

etc.; ergo ille ordo est omnino servandus, quando peccatum est omnino occultum, quale significatur per illam particulam, *in te*, et ad summum progrediendum est usque ad denuntiationem evangelicam; ergo non licet ad judicialem transire. Secundo, idem probatur ex generali regula juris canonici, *quod delicta occulta judicio divino reservantur*, cap. *Si Sacerdos*, de Officio ordinarii, c. *Qualiter et quando*, de Accusationibus, cap. *Christus*, 1, quæstion. 1, et cap. *Si omnia*, 6, quæst. 1; ergo nunquam licet peccatum sic occultum, etiamsi hæresis sit, ad humanum judicium deferre, quod per talem denuntiationem fieret. Tertio, specialiter allegatur Clementina *Nolentes*, de Hæret., ubi in simili casu pertinente ad judicium de hæresi, ait Pontifex: *Si secreta noverint eos talia commisisse, ipsos graviter arguere et corrigere studeant in secreto*; ergo semper hoc servandum est, neque licet ad denuntiationem, præsertim judicialem, transire. Quarto, possumus argumentari ratione, quia talis denuntiatio est nociva homini qui peccavit, et non est utilis aliis; ergo non solum non

est sub obligatione, verum etiam nec licita videtur: consequentia per se clara videtur, quia valde inordinatum est id facere quod obesse potest, et non prodesse. Probatur ergo major, quia per illam denuntiationem infamatur frater in re gravissima, quod est magnum nocivum; minor ostenditur, quia judex talem denuntiationem audiens, nihil omnino agere potest, vel interrogando denuntiatum, vel de illo inquirendo; ergo est inutilis actio, et nociva.

7. *Secunda assertio certa contra præcedentem opinionem. — Probatur primo Scriptura.* — Nihilominus constituenda est secunda generalis assertio: in peccato hæresis, propter suam specialem rationem, non solum est licita, sed etiam præcepta denuntiatio delinquentis, etiamsi solus denuntians peccatum agnovit. Hæc assertio communis est, et omnino est certa. Sumitur ex divo Thoma, supra, et 2. 2, quæst. 33, art. 7, ubi etiam Cajetanus et Alensis, 3 part., quæst. 72; Anton., 3 part. tit. 12, cap. 9; Sot., lib. 5 de Just., quæst. 5, art. 1, et in relectione de Secreto, memb. 2, q. 5; Castr., lib. 2 de Just. hæret. punit., c. 25; Cano, 12 de Locis, cap. 9; Navar., in cap. *Inter verba*, 11, quæst. 3; Simanc., titulo 19; Rojas, singulari 1, in num. 14; Viguerius, cap. 12 suarum Institut., § 2, vers. 10; Tolet., lib. 4 Summæ, cap. 5, num. 1; Azor, tom. 1, lib. 8, cap. 19; Banhes, 2. 2, quæst. 11, art. 4;

Martinus del Rio, disquisit. magic., lib. 5, sect. 4; Sancius, lib. 2 Decalog., cap. 32, in fine; Valentia, 2. 2, disput. 3, quæstione 10, punct. 5, § *Atque hujusmodi*, et alii. Probatur primo ex Deuteron., 13, ibi: *Ne parcat oculus tuus, ut miserearis, et occultes eum*, ubi est sermo de fratre infideli, qui sollicitat alterum fratrem ad colenda idola, et præcipit Deus statim deferre illum sine ulla misericordia, titulo occultandi, vel non infamandi illum, ex qua lege, ut supra tetigi, optimum argumentum sumitur ad hæreticum; nam hæresis idolatriæ comparatur a Hieronymo, Ezech. 18, et Oseæ 10, et aliis locis, et revera neque hæresis est minus grave peccatum, neque minus nocivum fidelibus. Unde lex illa inter morales computanda est, quia non fundatur in aliqua cæremonia vel institutione positiva, sed in ratione naturali, et ideo etiam in præsentem tempore locum habet.

8. *Probatur secundo ex Patribus.* — Secundo probatur assertio ex doctrina Patrum: nam Leo Papa, serm. 4 de collectis, in fine: *Hortamur*, inquit, *ut hæreticos ubicumque latentes vestris presbyteris publicetis; magna est enim pietas perdere latebras*; et infra: *Non sinantur*, inquit, *latere homines, qui Prophetis et Sancto Spiritui contradicunt*; et infra: *Cavendi sunt, ne cuiquam noceant; prodendi sunt, ne in aliqua civitatis nostræ parte consistant*; et in serm. 5 de Jejunio septimi mensis, circa finem, multis rationibus idem persuadet, et inter alia dicit: *Qui tales non perdendos putant, in judicio Christi inveniuntur rei de silentio, etiamsi non contaminentur assensu.* Et idem sumitur ex Ambrosio, lib. 2 de Offic., cap. 24, ubi inquit: *In causa temporali licet tibi silere; in causa autem Dei, ubi communionis periculum est, etiam dissimulare peccatum est non leve.*

9. *Probatur tandem ratione.* — Tertio, probatur ratione eadem veritas; quia talis denuntiatione, etiam de peccato sic occulto, est necessaria ad bonum commune reipublicæ Christianæ, et de se utilis est ad spiritualem salutem ejus qui denuntiat; sed bonum commune præferendum est privato, et spirituale bonum temporali, secundum ordinem et obligationem charitatis; ergo etiam in eo casu charitas obligat ad denuntiandum; consequentia cum minori evidentes sunt. Major quoad primam partem de bono communi probatur; primo, quia licet in eo casu judex non possit statim procedere ad inquirendum de tali persona in particulari, potest nihilo-

minus generalem inquisitionem et interrogationem majori cum diligentia et advertentia facere; unde fieri potest ut aliquam majorem notitiam consequatur. Secundo, poterit etiam majorem cautionem et vigilantiam circa talem personam adhibere, observando cum prudentia per se, vel per aliquem alium, vitam, actiones et verba talis personæ, ut aliqua alia indicia, si fieri potest, talis peccati inveniat, quod quidem morale erit, quia hæresis mente concepta vix contineri potest, quin exterius prodeat. Tertio, sæpe contingit ut qui suam hæresim uni soli latenter ostendit, idem cum pluribus sigillatim et occulte faciat, ideoque maxime expedit ut singuli denuntient; nam, si plures concurrant, licet sint testes singulares in hoc delicto, multum se juvant, et ita si duo existant, sufficiunt ut contra reum procedatur, et ut tandem aliqua pœna afficiatur, etiamsi major probatio non inveniat. Præsertim quia in hoc delicto denuntiator potest esse testis, postquam fiscalis accusationem assumit, ut sumitur ex cap. *In omni*, de Testibus, cum his quæ ibi notant Felin., num. 4; Panormitan., et alii; et de usu testificantur Zanchinus, de Hæret., cap. 13; et Simanc., tit. 19, num. 17; et ratio optima est, quia denuntiator non est pars, ut supra dixi, nec quærit commodum aut interesse suum, et ideo suspectus non est, ac proinde integrum est testimonium ejus. Quarto, est etiam optima ratio et magna Ecclesiæ utilitas, ut hæreticus non sit a denuntiatione securus, etiamsi occultissime cum uno suam hæresim communicet, ne hoc modo audeant hæretici fideles inducere in suam hæresim, cum singulis tantum sigillatim et occultissime agendo; ergo ex parte boni communis honestissima ac necessaria est talis denuntiatio. Ex parte vero ipsiusmet denunciati probatur altera pars, primo, ex ratione proxime facta, nam hoc modo timebit magis vel in hæresim labi, vel saltem cum aliquo illam communicare, vel aliquem inducere; et ita saltem minus peccabit. Secundo, quia etiam de peccato commisso fortasse hoc modo aliquam inveniet medicinam, et efficacem correctionem; nam certe qui semel contempsit auctoritatem Ecclesiæ, et contra illam ausus est pertinaciter errare, raro respiscit, et ab hæresi desistit, nisi per eandem Ecclesiam corripatur, et aliquo modo compellatur; ergo etiam ad hunc finem utilis esse potest talis denuntiatio.

10. *Ad quartam rationem in n. 6. — An monendus sit prius proximus de hæresi. —*

D. Thomas affirmare videtur.—Atque ex his rationibus soluta manet præcipua ratio quarto loco posita, in num. 6, quæ in hoc fundabatur, quod talis denuntiatio inutilis sit; hoc enim falsum esse probatum est, et probatio ibi adjuncta frivola est; nam ex uno tantum capite ostenditur inutilitas, cum tamen ex multis aliis non tantum utilitas, sed etiam moralis necessitas inveniatur. Ut autem ad testimonia ibi inducta respondeamus, decidere necesse est an sit necessarium, ante hujusmodi denuntiationem, secretam monitionem seu correctionem præmittere; nam divus Thomas, dicta quæstione 35, artic. 7, partem affirmantem docere videtur; dicit enim, regulariter quidem non esse necessarium hanc monitionem præmittere in hoc delicto, quia non est spes fructus: *Si tamen, inquit, esset firma spes quod hæreticus statim esset emendandus, præmittenda esset privata correctio.* Unde consequenter sentit quod, si talis correctio fiat, et proximus emendetur, cesset obligatio denunciandi; imo etiam sequi videtur quod jam non sit licita denuntiatio; tum quia alias inutiliter et sine causa præmitteretur correctio; tum etiam quia jam cessavit finis denuntiationis, et ita sine causa fieret cum nocumento proximi in fama, et aliis bonis; et ita sentiunt etiam Cajet., Sot., Castr. et Cano, locis supra citatis, n. 7; et Navarr., in Sum., c. 18, n. 56; et Abulens., Matt. 18, q. 97, ad octavum; et fundatur hæc sententia in testimoniis supra allegatis, et præcipue in ordine charitatis, quæ postulat ut remedium adhibeatur cum minimo nocumento proximi, quoad fieri potest.

11. *Negandum potius alii credunt. — Judicium auctoris concilians. — Unde habeatur præceptum, in hæresi omittendam privatam monitionem.*—Nihilominus dicendum est non esse necessarium, imo neque utile correctionem privatam præmittere, ac propterea omittendam esse semper. Ita docent auctores plerique supra allegati, præsertim illi qui contra hæreticos scripserunt, et in particulari de peccato hæresis loquuntur, quibus adde Arevalensem, tractatu de Correct. fraterna, conclusionem 6, qui hanc de hæretico doctrinam confirmat ex Scriptura et Patribus; et Salmeronem, tom. 4 in Evang., p. 3, tract. 11, § *Deinde*. Merito variis rationibus hoc probare nituntur prædicti auctores, sumptis ex periculo infectionis, et ex difficultate efficaciter et cum effectu emendandi hæreticum per privatam monitionem; item ex morali periculo

quod timeri potest, ne hæreticus, dum secrete corripitur, fingat se emendatum ne prodatur, et ita ipse maneat in eodem peccato, et populus christianus in eadem infectionis occasione. Hæ rationes probabiles quidem congruentiæ sunt; sed per se tantum spectatæ non videntur absolutam necessitatem ostendere, sed tantum magis frequentem, seu regulariter, quam præcedens opinio non negat, sicut et in non paucis aliis vitiis extra hæresim, de quibus tamen communiter affirmatur præmittendam esse privatam monitionem. Et ideo censeo rationem hujus sententiæ petendam esse ex præcepto humano, seu ecclesiastico. Atque ita prima opinio D. Thomæ procedit considerando tantum legem naturalem, seu charitatis; posterior autem vera est ex suppositione alicujus præcepti ecclesiastici, per quod obligantur fideles ad denunciandum hæreticum, quantumvis occultum, in omni casu, et quamvis per monitionem secretam emendandus credatur. Quod si interrogetur ubi sit hæc lex ecclesiastica, aliqui hanc obligationem colligunt ex capit. *Excommunicamus*, primo, § *Addicimus*, de Hæreticis, ut videre est in Rojas, singulari tertio, num. 22, ubi alios jurisperitos allegat. Ego vero in illo textu non invenio hujusmodi legem, neque expresse latam, neque per inductionem satis firmam, quod etiam animadvertit Ludovicus Carerius, tract. de Hæret. numer. 110. Quapropter existimo neque in jure canonico, neque in Bullis pontificiis inveniri hujusmodi legem immediate latam, ac proinde obligationem hanc adeo præcisam et universalem immediate oriri ex præcepto imposito per edicta Inquisitorum, quod non minorem vim habet quam lex canonica; nam Apostolica auctoritate fertur, quamvis videatur præceptum ab homine; tamen, quia tribunal a quo procedit, perpetuum est, ideo per modum legis perpetuo durat, sicut de Bulla cœnæ alias dixi. Atque ita videtur explicare obligationem hanc Simanc. supra, et Penha, in secunda part. Direct., comment. 18, dicens, seclusis edictis Inquisitorum, habere locum opinionem divi Thomæ, quamvis etiam tunc, seu ex natura rei rarissimus sit casus in quo possit esse obligatio præmittendi secretam monitionem, quemadmodum de nonnullis aliis peccatis infectivis in materia de correctione fraterna vere resolvitur; unde hic a fortiori concedendum erit. Imo addit Penha, etiam sublato præcepto humano, tutius esse et melius illam

non præmittere, quod tandem dixit etiam Rojas, dicto singulari 3.

12. *Dicti præcepti ratio prima. — Secunda. — Ampliatur proxima ratio.*—Ex quibus facile est rationem hujus præcepti assignare. Prima ex dictis congruentiis sumitur; nam, propter gravitatem et periculum communis detrimenti, quod est in peccato hæresis, rarissime potest conveniens remedium adhiberi per solam monitionem privatam, et magna prudentia necessaria est ad cognoscendum an hæreticus vere corrigatur, vel fingat et decipiat; ergo merito potuit Ecclesia, quasi reservare sibi, seu prælatis, et iudicibus suis hoc negotium, et illud non relinquere arbitrio et discretioni alicujus hominis privati. Secunda ratio et a priori est, quia finis adæquatus et præcipuus hujus denuntiationis judicialis non est sola emenda fratris, sed etiam publica correctio, et securitas aliorum fidelium; ad hunc autem finem secreta monitio nunquam est sufficiens medium, et ideo, in cap. *Qualiter et quando*, de Accusationibus, dicitur, quamvis ante denuntiationem, utique evangelicam, præcedere debeat secreta monitio, non esse tamen necessariam, quando via accusationis proceditur. Eadem autem ratio est de denuntiatione judiciali; nam quoad finem et effectum intentum ejusdem rationis est. Et declaratur atque ampliatur hæc ratio: nam hæreticus occultus, quamvis emendatus sit, denunciandus est; ergo multo magis impedire non potest denuntiationem monitio secreta, etiamsi cum maxima spe emendæ fiat; quia si res ipsa, ut sic dicam, id est, emendatio jam facta, non potest denuntiationi obstare, multo minus spes ejus cum monitione illam poterit impedire, imo nec retardare; et ideo præmittenda non est, quia si res attente consideretur, potest obesse magis quam prodesse; nam imprimis illa mora et circuitus reprehensibilis est, et potest esse nocivus; deinde, quia fortasse ex tali monitione sumet hæreticus occasionem se magis occultandi aut fugiendi, denuntiationem timens: ex hac ergo parte obesse potest talis monitio, et alia ex parte inutilis est, quia licet emenda sequatur, denuntiatio omittenda non est.

13. *Stando in jure naturæ, probabile est emendatum hæreticum non esse denunciandum. — Ex jure positivo est denunciandus.*—Verum est non deesse auctores, qui dicant hæreticum occultum et emendatum non esse denunciandum, ut videre licet in Soto, de Justitia, l. 3, q. 5, art. 5; et Rojas, d. singulari 3, n. 22,